

Kwarantanna nie jest powodem do ograniczania praw człowieka

zw.lt/opinie/kwarantanna-nie-jest-powodem-do-ograniczania-praw-czlowieka

26 marca 2020

Fot. Archiwum ED

Ogłoszenie kwarantanny w całym kraju nie jest podstawą zawieszania podstawowych praw człowieka. Ustawa o zapobieganiu i kontroli chorób zakaźnych zawiera jasną definicję kwarantanny –szczególny system zapobiegania chorobom zakaźnym i ich kontroli, ustanowiony w stosunku do poszczególnych osób czy na skażonych terytoriach, w przypadku odnotowania niezidentyfikowanych czynników zakaźnych albo szczególnie poważnych chorób zakaźnych oraz wybuchów chorób zakaźnych czy epidemii.

Ustawa jasno określa podstawy przymusowej izolacji: „Hospitalizację, izolację, badanie i / lub leczenie pacjentów podejrzanych o kontakt z nosicielami lub nosicieli choroby można zastosować wyłącznie za ich zgodą, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w art. 9 ust. 1 tej ustawy, który stanowi, że odmowa pobytu w szpitalu lub unikanie obowiązkowej hospitalizacji i / czy izolacji, powinny być odnotowywane w dokumentacji medycznej danej osoby, natomiast lekarze pierwszego kontaktu, infektolodzy czy inni lekarze specjaliści, niezwłocznie muszą poinformować o tym Narodowe Centrum Zdrowia Publicznego oraz lekarza odpowiedniego samorządu. Osoby, które unikają koniecznej hospitalizacji, niezbędnej izolacji, ponoszą odpowiedzialność na podstawie przepisów

ustawy czy innych aktów prawnych, tzn. za odmowę przymusowej izolacji przewidziana jest odpowiedzialność, natomiast przepisy nie przewidują przymusowej izolacji bez wyrażenia zgody.

Ogłoszenie kwarantanny nie wychodzi poza ramy art. 20 Konstytucji Republiki Litewskiej, który stanowi, że nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem przypadków i w trybie ustalonym przez prawo. Obecnie przepisy obowiązujące na Litwie nie przewidują przymusowej izolacji bez zgody osoby. Ustawa o ochronie cywilnej, która reguluje postępowanie w sytuacjach kryzysowych wskazuje, że podmioty systemu ochrony cywilnej podlegają Konstytucji Republiki Litewskiej, umowom międzynarodowym, unijnym i innym aktom prawnym, którymi Litwa jest związana. Swoboda przemieszczania się, prawa własności i mieszkaniowe mogą być ograniczone w przypadku akcji ratowniczych, poszukiwawczych, eliminacji zdarzeń awaryjnych i sytuacji nadzwyczajnych, ale nie mogą przeczyć zasadzie proporcjonalności.

Należy zauważyć, że osoby, które są przymusowo poddane izolacji nie są informowane o możliwości odwołania się od takiej decyzji, o potencjalnych konsekwencjach prawnych braku zgody, gdyż nie wskazano żadnych alternatywnych sposobów odosobnienia.

Międzynarodowa współpraca Republiki Litewskiej w dziedzinie ochrony ludności opiera się na ogólnie uznanych międzynarodowych zasadach ochrony cywilnej, ochrony praw człowieka i wolności, ochrony środowiska i dobrobytu ludności, a także jest realizowana zgodnie z międzynarodowymi umowami. Obecnie nasuwa się pytanie, czy podjęte decyzje współgrają z mechanizmami ochrony praw i wolności człowieka oraz czy są zgodne z umowami międzynarodowymi, których RL jest stroną? Zarówno Konstytucja RL, jak i międzynarodowe traktaty przewidują ochronę rodziny. Ustawa o statusie prawnym cudzoziemców, która implementuje do prawa krajowego dyrektywę 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich podkreśla, że „członek rodziny” oznacza współmałżonka, partnera, z którym obywatel Unii zawarł zarejestrowany związek partnerski, bezpośrednich zstępnych, którzy nie ukończyli dwudziestego pierwszego roku życia lub pozostają na utrzymaniu, itd.

Rozporządzenie w sprawie ogłoszenia kwarantanny na terytorium Republiki Litewskiej zabrania wjazdu na Litwę cudzoziemcom, z wyjątkiem: kierowców transportu kołowego, którzy prowadzą środek transportu służący do przewozu towarów; osób, posiadających prawo do zamieszkania na terenie Republiki Litewskiej; osób, posiadających uprawnienia, wynikające z Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r., Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z 1963 r. oraz osoby odbywające służbę w jednostkach wojskowych NATO, personel pomocniczy i ich rodziny. Wyjątki te nie dotyczą cudzoziemców, których członkowie rodziny przebywają na terytorium Republiki Litewskiej, chyba że sami cudzoziemcy mają prawo pobytu na Litwie. Obecnie znane są przypadki, że obywatele Europy nie mogą przyjechać na Litwę, aby odwiedzić swoje dzieci i ich matki. Bezdyskusyjny jest fakt, że państwo ma prawo do podjęcia niezbędnych środków w nagłych wypadkach, ale powinny one być proporcjonalne, a poszczególne przypadki muszą być rozpatrywane indywidualnie – do tej pory nie ma takiej procedury.

Wspomniana dyrektywa wskazuje, że jedynie choroby o potencjale epidemicznym określone w odpowiednich dokumentach Światowej Organizacji Zdrowia oraz inne choroby zakaźne lub zakaźne choroby pasożytnicze mogą stanowić podstawę do ograniczenia swobody przemieszczania się. Jak wiadomo, Litwa nie nakłada ograniczeń na wjazd obywateli Republiki Litewskiej, a ograniczenia nałożone na cudzoziemców są nieproporcjonalne, podobnie jak przymusowa izolacja bez zgody osób.

Inną, niemniej ważną kwestią w czasie kwarantanny jest różnicowanie ludzi na „nas“, przebywających w kraju i ich „ich“ – przebywających z zagranicy. O takiej segregacji społecznej mówią ostatnio politycy najwyższego szczebla. Dotąd mowę nienawiści, a także przestępstwa z nienawiści, odnotowywano w kontekście mniejszości narodowych lub innych religii, orientacji seksualnej. Natomiast wydarzenia z ostatnich tygodni rysują inną rzeczywistość – nieostrożne wypowiedzi wywołują lawinę komentarzy przepełnionych nienawiścią, które są adresowane w kierunku obywateli Litwy, wracających z zagranicy. To nie tylko i wyłącznie litewski trend. Cały świat walczy z pandemią, natomiast nacjonalistyczne nastroje są alarmujące. W Chinach zarejestrowano przypadki, kiedy mieszkańcy Wuhan byli powszechnie dyskryminowani i nękanymi. Ich dane osobowe zostały przedostały się do wirtualnej przestrzeni. W mediach na całym świecie z ust czołowych polityków pada, że Covid-19 jest chińskim wirusem, a singapurski student został brutalnie pobity w Londynie podczas rasistowskiego ataku.

W oświadczeniu Komisji Europejskiej, dotyczącym skoordynowanej reakcji gospodarczej na wybuch Covid-19 stwierdzono, że państwa muszą opierać swoje ograniczenia na ochronie życia i zdrowia ludzi, co oznacza, że środki muszą być proporcjonalne, konieczne i odpowiednie. Wszelkie stosowane ograniczenia muszą być proporcjonalne do zamierzonego celu.

Ochrona społeczeństwa w obliczu pandemii jest jednym z głównych wyzwań, przed którymi stoi większość państw, ale nie jest powodem do ograniczania praw człowieka za pomocą nieproporcjonalnych środków. Wyłączenia i indywidualna ocena sytuacji w odniesieniu do prawa dotyczącego łączenia rodzin, ochrony ofiar przestępstw z nienawiści są niezbędne w demokratycznym państwie, nawet w dobie kwarantanny.

Ewelina Dobrowolska,

Radna Samorządu miasta Wilna, prawniczka Europejskiej Fundacji Praw Człowieka